KIRJASTOKAISTA: ESITTELY JA VINKKEJÄ OHJELMIEN HYÖDYTÄMISEEN

KIRJASTOKAISTA.FI

Savon AKE-alueen etäkahvit
ma 6.10.2025 klo 12-13

Riitta Taarasti
tuottaja, toimittaja
Kirjastokaista
riitta.taarasti@kirjastot.fi

Tervetuloa kuulemaan ja keskustelemaan Kirjastokaistasta!

1. Kirjastokaistan tuottaja esittäytyy
2. Kirjastokaista kirjastolain viitekehyksessä
3. Kirjastokaistan esittely
4. Vinkkejä ohjelmien hyödyntämiseen kirjaston tapahtumissa ja somessa
5. Vinkkejä ohjelmien hyödyntämiseen oppimisen ja inspiraation tukena
6. Kirjastokaista – osa sinun kirjastosi palveluja

Lopuksi kuuntelen, vastaa ja keskustelen erittäin mielelläni!

Kirjastokaistan tuottaja Riitta Taarasti

Kirjastoalalle minut johdattivat paitsi kirjat ja tarinat myös se, että vanhempani veivät minua lapsena erilaisiin paikkoihin ja kannustivat uteliaisuuteen asioita ja ilmiöitä kohtaan. Kirjastokäynnit olivat perheemme yhteinen harrastus. Lopullisen sysäyksen saattoi antaa yläasteen työharjoittelu Kuopion kaupunginkirjaston pääkirjastossa.

- **Kirjastomerkonomi (Keravan kauppaoppilaitos, 1995)**
  ➞ kesätöihin Kallion kirjastoon ➞ kirjastovirkailijaksi Kallion kirjastoon ➞ kirjastovirkailijaksi Jakomäen kirjastoon

- **IT-tradenomi, Visuaalinen ohjelmatuotanto (Haaga Instituutin amk, 2002)**
  ➞ suunnittelijaksi Helsingin kaupunginkirjaston Verkkokirjastoyksikköön
  ➞ johtavaksi suunnittelijaksi em. yksikköön

- **Valtiotieteiden maisteri, pääaineena viestintä (Helsingin yliopisto, 2014)**
  ➞ jo opiskelujen ohessa tuottajaksi perustamaan Kirjastokaistaa

Lähinnä kirjoihin & työhön liittyvät profiilit somessa: Instagram - Threads - LinkedIn

Työskentely Kirjastokaistalla

- Kirjastokaistalla työskentelee kolme henkilöä.
  Jokaisen toimenkuva ja työtehtävät ovat laveat.

  - Riitta Taarasti
    Päävastuut: Kirjastokaistan päätoimittajatyöt, ohjelmien tuottaminen ja toimittaminen, Kirjastokaista.fi-sivuston ylläpito ja kehittäminen, palvelun markkinointi, viestintä ja some sekä Kirjastokaista-tiimin vetäminen.
  - Mikko Helander ja Joonas Nevalainen
    Päävastuut: Kirjastokaistan ohjelmien kuvaaminen, editoiminen, ohjaaminen ja ohjelmien grafiikat, suoralähetysten toteuttaminen ja Kirjastokaistan laitehankinnat.

- Tyypillistä työpäivää ei oikeastaan ole, ja se on rikkaus!

- Jos lopussa jää aikaa, niin kerron miten tuotantokalenterimme rakentuu ja miten sisältöjä suunnitellaan. Tällä hetkellä pöydällä ovat yhtä aikaa niin tämän viikon tuotannot kuin myös kevätkaudella 2026 tehtävä tapahtumasarja sekä paljon siltä väliltä.

Kirjastokaista kirjastolain viitekehyksessä

Kirjastolaki (1492/2016):

Yleisen kirjaston tehtävänä on:

1. tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin
2. ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa
3. edistää lukemista ja kirjallisuutta
4. tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon
5. tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan
6. edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua

8 § Alueellinen kehittämistehtävä

- luoda edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle
- tukea toimialueen yleisten kirjastojen kehittymistä ja henkilöstön osaamista sekä edistää yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa
- toimii yhteistyössä muiden kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen, valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston ja muiden kirjastojen kanssa

7 § Valtakunnallinen kehittämistehtävä

- toteuttaa yleisten kirjastojen yhteisiä palveluja yleisten kirjastojen toiminnan tasapuoliseksi tukemiseksi
- edistää yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa
- kehittämistehtävää tulee hoitaa yhteistyössä yleisten kirjastojen ja muiden kirjastojen kanssa

Kirjastokaista – yksi kirjastolaissa asetetun kehittämistehtävän palveluista

- Yleisten kirjastojen valtakunnallinen kehittämistehtävä VAKE (aiemmin nimellä Kirjastot.fi) siis **toteuttaa yleisten kirjastojen yhteisiä palveluja** ja pyrkii edistämään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa.

- Tämä tehtävä on annettu Helsingin kaupunginkirjastolle.

- Palvelukokonaisuuteen kuuluvat mm., Kirjasampo.fi, Kirjastokaista.fi, Kirjastot.fi, Kysy kirjastonhoitajalta –palvelu, Makupalat.fi, Musiikkikirjastot.fi ja Sivupiiri.

Tilastotietoja kirjastonkäytöstä

Huolipuhe valtaa palstatilaa, mutta pari toisenlaista nostoa tilastojen ja tutkimuksen valossa:

- Vuonna 2024 kirjastojen **lainauksia** oli yhteensä yli **85,4 miljoonaa**. Vuonna 2024 lastenkirjallisuutta lainattiin 38 miljoonaa kertaa, mikä on jo kolmas peräkkäinen lainausennätys. Myös ruotsinkielistä ja muunkielistä aineistoa lainattiin enemmän kuin koskaan aikaisemmin tilastohistoriassa. **Painettujen kirjojen lainaus nousi 4 %**. (Aluehallintovirasto)

- Kirjastoissa **käytiin yli 50,7 miljoonaa (+6 %)** kertaa ja myös aktiivisten lainaajien määrä kasvoi hieman (+2 %, 1,8 miljoonaa lainaajaa). Kirjastot järjestivät 73 000 tapahtumaa ja käyttäjäkoulutusta, joissa kävi lähes 1,6 miljoonaa osallistujaa. Tapahtuma- ja osallistujamäärät ylittävät näin ollen vuoden 2019 huippulukemat. (Aluehallintovirasto)

- Kuntaliiton *Kuntalaistutkimus 2024*: kirjasto-palvelut ovat sekä **selvästi käytetyin** että **parhaiten tyytyväisyyttä, saatavuutta ja saavutettavuutta** koskevissa arvioissa pärjäävä kuntapalvelu. (Kuntaliitto)

- Reilut yhdeksän kymmenestä kirjaston työntekijästä kokee tekevänsä **tärkeää ja merkityksellistä työtä**. Lisäksi lähes yhdeksän kymmenestä **tuntee usein innostusta** työstään. (Suomen kirjastoseura)

Kirjastokaista kaikkien käytössä

Kirjailijahaastatteluja, lukuvinkkejä ja näkökulmia kirjastoon.
Tietoa, inspiraatiota ja oppia. Katso ja kuuntele – avoinna aina ja kaikille!

- Kirjastokaista on osa okm:n rahoittamaa Kirjastot.fi-kokonaisuutta (VAKE)
- Kirjastokaistan ohjelmat tehdään kaikkien yhteiseen käyttöön
- Ohjelmia saa jakaa ja upottaa vapaasti sivustoille, oppimisympäristöihin, blogeihin ja someen sekä näyttää tilaisuuksissa ja oppitunneilla niin kotimaassa kuin ulkomaillakin
- Ohjelmilla ei ole rajattua julkaisuaikaa, vaan ne ovat katsottavissa ja kuunneltavissa toistaiseksi
- Lisätietoa lisenssistä CC BY-NC-SA 4.0

Kirjastokaistan ohjelmista

Kirjastokaistalla katsottavissa ja kuunneltavissa yli 5000 ohjelmaa. Ohjelmat ovat videoita ja podcasteja. Suurin osa ohjelmista on tuotettu suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

1. **Kirjallisuusohjelmat**
   - **Mitä?** Kirjailijahaastatteluja, kirjallisuussarjoja, lukuvinkkejä ja lukukampanjavideoita
   - **Miksi?** Osallistuminen sisältöjen avaamiseen ja lukemisen edistämiseen

2. **Kirjastomarkkinointiohjelmat**
   - **Mitä?** Dokumentteja, kirjastopalveluiden esittely- ja mainosvideoita
   - **Miksi?** Kirjaston palveluista ja roolista viestiminen

3. **Koulutusohjelmat**
   - **Mitä?** Koulutuspäivien ja seminaarien suoralähetyksiä ja asiantuntijahaastatteluja
   - **Miksi?** Koulutusten ja seminaarien tasa-arvoisen saavutettavuuden edistäminen

Lisähuomioita Kirjastokaistasta

Tukea ja neuvontaa

- Ohjelmatuotannon lisäksi Kirjastokaista tarjoaa kirjastohenkilöstölle tukea ja neuvontaa videoiden ja striimien tekemiseen, ohjelmien julkaisuun ja markkinointiin sekä tekniikkaan liittyvissä kysymyksissä.
- Lisäksi julkaisemme ja markkinoimme paikallisten kirjastojen ja muidenkin yhteistyökumppaneiden videotuotantoa. Se on oleellinen osa toimintaamme.
- Kirjastojen podcasteja emme julkaise Kirjastokaistalla. Ne tuomme sivustollemme upokkeina SoundCloudista. Kirjastojen podcastit

Imagohyöty

- Kirjasto on ennen muuta lähipalvelu ja ydin koostuu tilasta, aineistosta, palveluista ja henkilökunnasta. Kirjastokaista on puolestaan kirjastoille yhteinen resurssi ja väline laajoine yhteistyöverkostoineen.

Esimerkki paikallisten kirjastojen tuotannosta Kirjastokaistalla

Kirjastokaista julkaisee, jakaa ja markkinoi paljon myös muiden tahojen tuottamia ohjelmia.

- Lohjan kaupunginkirjaston ”Koskaan ei ole liian myöhäistä aloittaa lukemista” -podcast pureutuu tarinoihin lukemisesta. Minna Hakala tapaa erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja ottaa selvää millainen suhde podcastin vierailla on lukemiseen.
- Kahdeksanosainen sarja on julkaistu Kirjastokaistan SoundCloudissa ja Spotifyssa. Kuuntele 6–9 minuuttiset kiehtovat lukutarinat!
- Lisätietoja Kirjastokaistan blogissa
- Sarjan jaksot SoundCloudista

Esimerkki kirjakentän yhteistyöstä: Maailmanparannus-podcast

Toimittaja, kirjailija Kimmo Ohtonen tapaa Maailmanparannus-podcastissa asiantuntijavieraita, joiden kanssa hän parantaa maailmaa pohtien luonto- ja ympäristökysymyksiä. Kumppaniksi matkalle hän pyysi myös Kirjastokaistan.

Kimmo Ohtosen ja Kirjastokaistan tuottamassa 5-osaisessa podcast-sarjassa ovat mukana kirjailijat Kerttu Kotakorpi, Juha Kauppinen, Risto Isomäki, Tiina Raevaara ja Panu Pihkala. Kimmo valitsi jokaiselta kirjailijalta yhden hänen kirjoittamansa kirjan, joka toimii oppaana maailmanparannusmatkalla.
Pohdinnassa ovat niin ympäristötyön ja lajien välisen yhteiselon historia kuin luonnon monimuotoisuus, suomalaisen luonnon tulevaisuus ja ympäristötunteet.

- Lisätietoja Kirjastokaistan blogissa
- Maailmanparannus-podcast SoundCloudissa
- Maailmanparannus-podcast Spotifyssa

Mikä yhdistää videoiden esikatselukuvia?

VINKKI! Voit tutkia sisältöjä mm. selaamalla aiheen mukaan järjestettyjä kategorioita, luennoitsijalistauksesta tai kirjailijalistauksesta. Käy tutkimassa! Uskon, että löydät monta tuttua esiintyjää ja ehkä olet mukana myös itse.

Tarinoita vuosien varrelta: Pandemia keskeytti suomentajien kiertueen kirjastoissa…

Logo: Kersti Juva
Kuva: Mikko Helander, Kirjastokaista

Suomentajat lukijoiden luo -sarja

Kuva: Olli Aittoniemi, Yle

Suomentajien salaisuuden -sarja

Videoista haastatteluartikkelit Kirjastolehteen

”10? kirjastosta” on ohjelmasarja, jossa julkisuudesta tutut henkilöt vastaavat kiperiin ja keveisiin kysymyksiin pariminuuttisissa videoissa.

Videot julkaistaan:

- Vimeo -> Kirjastokaistalla
- Kirjastokaistan Instagramissa
- Kirjastokaistan Facebookissa
- Kirjastokaistan YouTubessa

Lisäksi Suomen kirjastoseuran Kirjastolehdessä julkaistaan juttusarjaa, johon teemme videoista haastatteluartikkeleita.

Vinkkejä ohjelmien hyödyntämiseen kirjaston tapahtumissa ja somessa

Kaikkia Kirjastokaista-sivustolta sekä some-kanavistamme löytyviä ohjelmia saa jakaa ja näyttää vapaasti!

Tapahtumat

- Kutsu asiakkaita kirjastoon katsomaan yhdessä kirjailijahaastattelu, dokumentti tai luento ja jatkaa siitä keskustelutilaisuudella.
- Linkitä tai upota videoita esim. tapahtumakalentereihin ja tiedotteisiin.

Lukupiirit ja luokkakäynnit

- Näytä videoita osana luokkakäyntiä ja jaa vinkiksi opettajille.
- Katsokaa tai kuunnelkaa lukupiireissä pätkiä, joissa kirjailija kertoo teoksestaan. Kirjailijan omat sanat saattavat avata keskustelua.

Infonäytöt:

- Jos kirjastossasi on näyttö, jossa voi pyörittää videoita, niin laita vaikkapa jonain juhlapäivänä Kirjastokaistan YouTubesta sarja pyörimään ilman ääntä. Sarjoissa on tekstitykset.

Some:

- Jaa teemapäivään, kirjailijaan tai aiheeseen liittyviä videoita.
- Nosta esiin henkilökunnan suosikkeja.
- Voit myös pyytää meiltä kuvia, joilla voit jakaa Kirjastokaistaa asiakkaillesi. Jaa esim. Kirjasto tarjoaa tai Kirjasto vinkkaa –kärjellä.

Vinkkejä ohjelmien hyödyntämiseen oppimisen ja inspiraation tukena 1/2

Tiesithän, että Kirjastokaistan suorat lähetykset ovat vapaasti kaikkien katsottavissa? Seuraaminen ei vaadi erillistä kirjautumista tai ennakkoilmoittautumista. Toki oman kirjaston ohjeita ja käytäntöjä koulutuksiin osallistumisessa tulee noudattaa!

- Kirjastokaista LIVE

Tilaisuuksien jälkeen

- Jokainen luento / esitys julkaistaan omana videona (tukee löydettävyyttä ja hyödynnettävyyttä)
- Tuossa vaiheessa koko tilaisuuden pitkä tallenne laitetaan piiloon
- Jokaiseen videoon liitetään tekstitykset saavutettavuusvaatimusten mukaisesti kahden viikon sisällä tilaisuudesta
- Kaikki videot ovat katsottavissa toistaiseksi

Etkö ehtinyt seuraamaan suorana? Haluatko katsoa esitykset uudelleen?

Pääset katsomaan suorana lähetettyjä luentoja ja haastatteluja myös jälkikäteen. Löydät ne luokiteltuna aiheen mukaan Kirjastokaistan Koulutusosiosta sekä listattuna tilaisuuksittain Aiemmat suoralähetykset -sivulta. Jokaisesta linkistä avautuu näkymä, josta löytyvät kaikki tuon kyseisen tilaisuuden esitykset jokainen omana videona.

- Katso aiemmin suorana lähetettyjä esityksiä tilaisuuden mukaan listattuna
- Katso aiemmin suorana lähetettyjä esityksiä aiheen mukaan
- Löydä esiintyjät aakkosellisesta listauksesta

Vinkkejä ohjelmien hyödyntämiseen oppimisen ja inspiraation tukena 2/2

Katso tai kuuntele juuri silloin, kun sinulle sopii! Muistathan, että useimmiten myös videotallenteet sopivat kuunneltavaksi.

Esihenkilöt:

- Kannustetaanko teillä (resurssien raameissa!) seuraamaan suoralähetyksiä? Voisiko yksi katsoa ja purkaa annin muille? Järjestetäänkö yhteisiä katsomoita ja keskustelua aiheesta omassa kontekstissa?

AKE-koordinaattorit ja koulutusvastaavat:

- Tuntuisiko luontevalta vinkata alueella yhä enemmän Kirjastokaistan suorana lähettämiä koulutustilaisuuksia ja myös tallenteita omaehtoiseen katseluun?

- Olisi hienoa olla nykyistä vahvemmin mukana keskustelemassa ennakkoon mistä aiheista koulutuksia kaivataan sekä toteuttaa niitä koordinoidusti yhdessä!

Kaikki:

- Olisi erittäin arvokasta kuulla palautteitanne ja toiveitanne? Mitkä ovat niitä aiheita, joista kaivataan erityisesti koulutussisältöjä?

Jotkut puheenvuoroista ovat sellaisia, joita toivoisin joka ikisen kuulevan! Poimin sellaiseksi esimerkiksi Aleksis Salusjärven esityksen ”Lukemisen kanssa kamppailevien nuorten innostaminen ja piilevien taitojen löytäminen” (14.5.2025).

Kirjastokaista – osa sinun kirjastosi palveluja

Toiveemme on, että koette meidät kollegoiksenne, ja Kirjastokaistan myös teidän kirjaston tarjoamaksi palveluksi.

Lopuksi vielä joitakin mahdollisesti aivan uusia tulokulmia Kirjastokaistaan:

1. Jokainen Kirjastokaistan ohjelmanteko ja yhteistyö on myös ”kirjastomarkkinointia”

- Tuomme aina osana tuotantoja kirjaston esille, ja olemme usein kirjastojen panos kirjakentän yhteistuotantoihin.
- Muiden alojen ihmiset ihastelevat jatkuvasti sitä, että kirjastoalalla tuotetaan valtakunnallisesti yhteisiä palveluita.
- Ulkomaalaisille tahoille Kirjastokaista-yhteistyö tiivistyy usein: ”Ihailemme suomalaisia kirjastoja - ja tämäkin vielä!”

2. Kirjastokaista tekee hyvin paljon yhteistuotantoja ja yhteistyötä alan ulkopuolisten tahojen kanssa

- Olemme valmiita yhteistyöhön resurssiemme puitteissa aina, kun koemme, että meillä alana on siihen intressi.
- Usein jää huomiotta se, että kun Kirjastokaista tekee yhteistyötä koulutuspäivien ja seminaarien lähettämisessä, kumppanit maksavat esiintymispalkkiot. Tämä tuottaa kirjastoalalle selvää etua: tilaisuudet ovat vapaasti katsottavissa sekä suorana että jälkikäteen, mutta alalla ei tarvitse vastata luennoitsijoiden palkkioista tai muista kustannuksista. Kaikki osapuolet siis voittavat.

3. Käytä Kirjastokaistalta löytyviä ohjelmia sidosryhmäyhteistyöhön

- Jos teiltä kysytään panosta johonkin ”tempaukseen”, voitte tarjota aiheeseen sopivia ohjelmia vapaaseen käyttöön

Poimintoja tuottajan pohdinnoista juuri nyt....

Kirjallisuustapahtumien striimejä pyydetään, mutta lähetysten seuraajia on vähän. Olisiko chat tms. avain saavutettavuuteen ja osallistumisen tasa-arvoon?

Kirjastot yhä vahvemmin rakentavan keskustelukulttuurin areenoiksi. Voisimmeko tehdä yhdessä enemmän ja vahvemmin?

Kirjastokaistan 15-vuotisen historian aikana moni asia, kuten liikkuvan kuvan tuottaminen, on muuttunut suuresti. ”Narratiivin tarkastelu” on jatkuvaa.

Miten saisimme mahdollisimman läheiset välit kirjastoihin, jotta voimme tuottaa sellaista ohjelmaa jota tarvitaan**?**

Voisiko striimitallenteiden tai muiden videoiden katsominen olla kirjastoissa koulutukseksi luokiteltavaa toimintaa?

Tervetuloa seuraamaan, hyödyntämään ohjelmia ja verkostoitumaan!
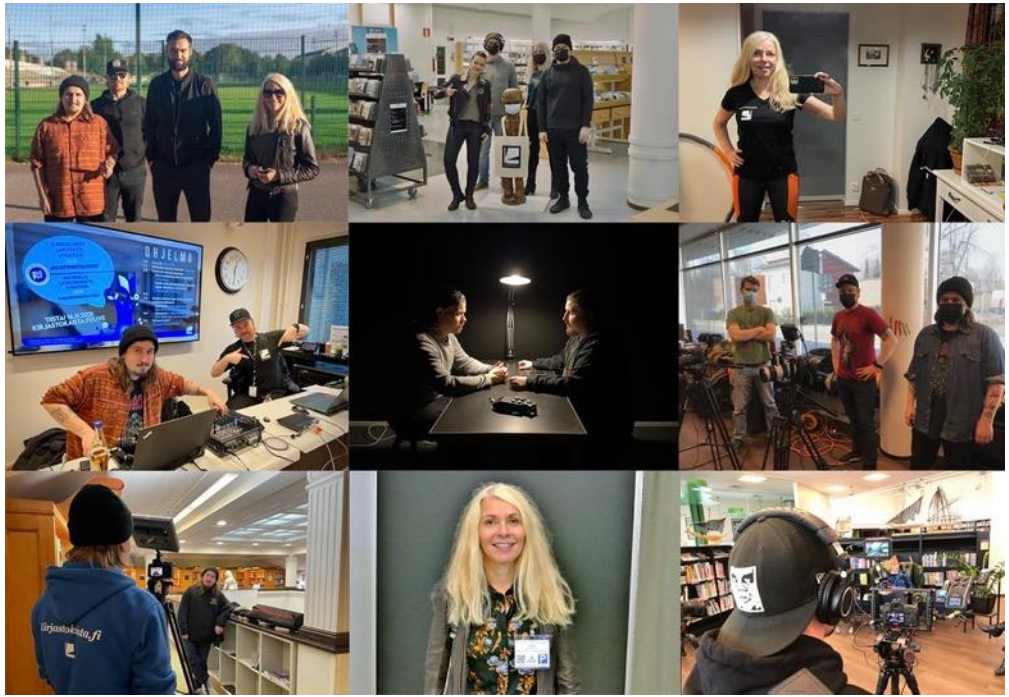
Tervetuloa Kirjastokaistalle!
Kirjastokaista-sivusto
Kirjastokaista Facebookissa
Kirjastokaista Instagramissa
Kirjastokaista Thredsissä
Kirjastokaista Vimeossa
Kirjastokaista YouTubessa
Kirjastokaista SoundCloudissa
Kirjastokaista iTunesissa
Kirjastot.fi-sivusto